

HOTĂRÂREA CURȚII

din 13 martie 1984*

Acțiunea penală

împotriva

lui Karl Prantl

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Landgericht München II)

„Libera circulație a mărfurilor — Articolele 30 și 36 din tratat și proprietatea industrială și comercială — Organizarea comună a pieței și intervenția statelor membre”

Cauza 16/83

În cauza 16/83,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Landgericht München II (Camera a zecea penală) de pronunțare, în acțiunea penală inițiată împotriva lui

Karl Prantl

pentru încălcarea „Weingesetz” (legea vinului), a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 30 și 36 din tratat,

CURTEA,

compusa din J. Mertens de Wilmars, președinte, T. Koopmans și Y. Galmot, președinți de cameră, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O’Keeffe, G. Bosco, O. Due și U. Everling, judecători,

avocat general: Sir Gordon Slynn

grefier: P. Heim

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

* Limba de procedură: germana.

În drept

- 1 Prin ordonanța din 12 ianuarie 1983, primită la Curte la 28 ianuarie 1983, Landgericht München II a adresat, în temeiul articolului 177 din tratat, două întrebări preliminare privind interpretarea articolelor 30 și 36 din tratat, în scopul de a putea aprecia compatibilitatea cu dreptul comunitar a articolului 17 din regulamentul german privind vinul, vinul licoros și băuturile care conțin vin, din 15 iulie 1971 (Bundesgesetzblatt 1971, prima parte, p. 926) (denumit în continuare regulamentul privind vinul).
- 2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unei acțiuni penale intentată împotriva unui resortisant italian, domnul Prantl, comerciant de băuturi, acuzat că, de la 3 decembrie 1980 până la 10 septembrie 1981, a importat, depozitat și vândut în Republica Federală Germania, printr-o acțiune continuă, vin roșu italian care provenea din cramele Martini în Girlan (Provincia Bolzano — Trentino Alto Adige), utilizând într-un mod pretins abuziv sticle cunoscute sub numele de „Bocksbeutel”.
- 3 Sticla cunoscută sub numele de „Bocksbeutel” este un flacon cu o formă caracteristică de bulb, iar vinurile de calitate (VQPRD) produse în Franconia, în Baden-Franconia și în patru comune situate în partea centrală a regiunii Baden sunt comercializate în această sticlă. În Franconia, utilizarea acestei sticle are o tradiție de mai multe secole.
- 4 În Italia, în provincia Bolzano, utilizarea sticlei de tip „Bocksbeutel” are, de asemenea, o tradiție de mai mult de un secol. Sticla italiană tradițională de tip „Bocksbeutel” este ușor mai rotundă decât sticla „Bocksbeutel” din Franconia are un gât puțin mai scurt decât al celei din urmă.
- 5 În regulamentul german asupra vinului, în versiunea sa aplicabilă faptelor care fac obiectul acțiunii principale, la articolul 17 se prevede că:

„În sticle „Bocksbeutel” de tip tradițional poate fi comercializat doar vinul de calitate B. A. care provine din regiunea determinată din Franconia, din Taubertal Baden și din Schupfergrund precum și din comunele Neuweier, Steinbach, Umweg și Varnhalt”, iar la articolul 23 alineatul (2), că:

„se pedepsește, conform articolului 67 alineatul (5), punctul (2), din legea privind vinul, orice persoană care, prin încălcarea articolului 17, introduce pe piață, în sticle tip «Bocksbeutel», alte produse decât cele care sunt indicate la această dispoziție”.

- 6 Pârâtul din acțiunea principală a fost achitat la 6 iulie 1982, de către Amtsgericht din Miesbach, această instanță considerând că în cazul în care sticlele utilizate de dl. Prantl erau sticle „Bocksbeutel” de tip tradițional, în sensul articolului 17 din regulamentul privind vinul, această ultimă dispoziție nu era aplicabilă în temeiul articolelor 30 și 36 din tratat.
- 7 Ministerul public a inițiat o acțiune împotriva acestei decizii pe lângă Landgericht München II, prin care susține, pe de o parte, că articolul 17 din regulamentul privind vinul nu constituie o restricție cantitativă la import contrară articolului 30 din tratat și, pe de altă parte, că această dispoziție se poate justifica prin interesul consumatorului și protecția loialității schimburilor comerciale.
- 8 Landgericht estimează că sticlele utilizate de întreprinderea domnului Prantl „seamănă mult, prin forma lor, cu sticla «Bocksbeutel» din Franconia” și înclină să creadă că aceste sticle sunt sticle „Bocksbeutel” de tip tradițional în sensul articolului 17 din regulamentul privind vinul. Cu toate acestea, s-a întrebat dacă această dispoziție, în cazul importului de vin care provine dintr-o altă țară membră, este compatibilă cu articolele 30 și 36 din tratat.
- 9 De asemenea, Landgericht München II a considerat necesară, înainte de a pronunța o hotărâre privind acțiunea penală, pronunțarea Curții în privința următoarelor întrebări preliminare:
- „1. Articolul 17 din regulamentul referitor la vin, la vinul licoros și la băuturile conținând vin din data de 15 iulie 1971 (regulamentul privind vinul) este echivalent prin efectele sale unei restricții cantitative la import interzisă prin articolul 30 din Tratatul CEE?
2. În condițiile speciale ale prezentei cauze, articolul 17 din regulamentul privind vinul este aplicabil în vederea protejării bunurilor care beneficiază de o protecție juridică, menționate la articolul 36 din tratatul CEE?”
- 10 După cum e evidențiat, în mod corect, Guvernul Republicii Federale Germane, Curtea, hotărând în cadrul articolului 177 din tratat, nu se poate pronunța în privința interpretării și validității dispozițiilor legislative sau a normelor administrative naționale. Cu toate acestea, astfel cum s-a hotărât în repetate rânduri, aceasta poate furniza instanței naționale elemente de interpretare care intră sub incidența dreptului comunitar care permit acesteia să rezolve problema asupra căreia a fost sesizată.

11 Înțelese astfel, întrebările adresate se reduc la a afla dacă articolele 30 și 36 din tratat se interpretează ca fiind contrare dispozițiilor de tipul celor adoptate prin reglementarea națională vizată.

Privind aplicarea reglementării comunitare în privința organizării comune a pieței vitivinicole.

12 Este necesar să se examineze, în prealabil, observațiile formulate cu titlu principal de către Comisie, care subliniază că în materie de organizare comună a pieței vitivinicole, există o reglementare comunitară exhaustivă care cuprinde toate dispozițiile utile referitoare la prezentarea vinurilor și utilizarea anumitor recipiente pentru a se face o distincție în funcție de calitatea și de originea vinurilor. Comisia deduce că acum există dispoziții de importanță majoră din dreptul comunitar și că statele membre nu mai au competența, de la intrarea în vigoare a acestei reglementări, de a menține în vigoare sau a adopta măsuri de drept intern în acest domeniu.

13 Este adevărat că, din moment ce o reglementare de organizare comună a pieței poate fi considerată un sistem complet, statele membre nu mai au competență în această privință, cu excepția dispozițiilor speciale în sens contrar.

14 De asemenea, este adevărat că la momentul faptelor supuse aprecierii instanței naționale, textele de drept comunitar referitoare la organizarea comună a pieței vitivinicole (în mod deosebit, Regulamentul nr. 337/79 al Consiliului din 5 februarie 1979 privind organizarea comună a pieței vitivinicole, JO L 54, p. 1; Regulamentul nr. 355/79 al Consiliului din 5 februarie 1979 privind stabilirea normelor generale privind denumirea și prezentarea vinurilor și musturilor din struguri, JO L 54, p. 99; Regulamentul nr. 2164/80 al Comisiei din 8 august 1980 de modificare a șaptea oară a Regulamentului nr. 1608/76 privind normele de aplicare referitoare la denumirea și prezentarea vinurilor și musturilor din struguri, JO L 214, p. 1; și Regulamentul nr. 997/81 al Comisiei din 26 martie 1981 privind normele de aplicare referitoare la denumirea și prezentarea vinurilor și musturilor din struguri, JO L 106, p. 1) puteau fi considerate un sistem complet, în mod deosebit, în materie de prețuri și de intervenție, de regim al schimburilor comerciale cu țările terțe, de norme privind producția și anumite practici oenologice, precum și în ceea ce privește condițiile de denumire a vinurilor și de etichetare.

15 Cu toate acestea, este necesar să se observe că articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 337/79 stabilește dispoziții speciale conform cărora „Consiliul,

pronunțându-se la propunerea Comisiei cu o majoritate calificată, hotărăște, după caz, normele referitoare la denumirea și prezentarea produselor enumerate la articolul 1. Până la punerea în aplicare a normelor vizate la primul paragraf, normele aplicabile în materie sunt cele adoptate de statele membre”. Or, Regulamentul nr. 355/79 s-a limitat la a preciza, la articolul 40, că utilizarea recipientelor se poate supune unor anumite condiții care urmează a fi determinate, care să asigure, în mod deosebit, distingerea calității și a originii produselor și, la articolul 43, că denumirea și prezentarea vinurilor nu pot fi susceptibile de a crea confuzii în privința naturii, originii compoziției produsului. Problema protecției care trebuie acordată anumitor forme speciale a sticlelor, Regulamentul nr. 997/81 se limitează, prin articolul 18, la protejarea utilizării sticlei de tip „flûte d'Alsace”.

- 16 Fiind vorba de problema formei sticlelor și de protecția care i se poate asigura, care are un caracter accesoriu în raport cu principiile fundamentale ale unei organizări comune a pieței, nu se poate deduce din dispozițiile referitoare la protecția sticlei de tip „flûte d'Alsace” că organul legislativ comunitar și-a epuizat competența care i s-a conferit prin articolul 54, menționat mai sus. De asemenea, se poate menționa în acest sens că, de mai mulți ani, la nivel comunitar, se poartă negocieri în vederea instituirii unui regim de protecție a sticlei de tip „Bocksbeutel” și că s-au elaborat mai multe propuneri de regulament fără succes în această privință. De asemenea, se pare că legislația comunitară nu a atribuit protecție exclusivă sticlei de tip „flûte d'Alsace”. Prin urmare, articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 337/79 menționat permite, în această privință, menținerea normelor adoptate de statele membre, în cazul în care acestea nu încalcă articolele 30 și următoarele din tratat.
- 17 În aceste condiții, observațiile prezentate cu titlu principal de Comisie nu pot fi acceptate și este necesar să se răspundă întrebărilor instanței naționale referitoare la interpretarea articolelor 30 și 36 din tratat.

Cu privire la articolul 30 din tratat (prima întrebare)

- 18 Prin această întrebare, instanța națională întreabă, în esență, dacă articolul 30 din tratat trebuie interpretat în sensul că acesta constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative prin aplicarea de către un stat membru, la importul de vin originar dintr-un alt stat membru, a unei reglementări care rezervă utilizarea unei anumite forme de sticlă unor anumiți producători naționali și care sancționează utilizarea unei sticle similare de către oricare alt utilizator.

19 Guvernul Republicii Federale Germane a susținut că dispoziția în litigiu din regulamentul privind vinul nu intră sub incidența articolului 30 din tratat în măsura în care aceasta:

- nu constituie o măsură națională susceptibilă să afecteze, în mod semnificativ, schimburile comerciale intracomunitare;
- se aplică fără distincție produselor naționale și produselor importate;
- sancționează doar utilizarea sticlelor de tip „Bocksbeutel” originale și, deci, nu îi vizează, în mod obișnuit, pe importatorii care utilizează sticle similare, dacă acestea prezintă diferențe, chiar mici, față de sticlele originale;
- este justificat prin motive care privesc protecția consumatorilor și loialitatea schimburilor comerciale, întrucât sticla de tip „Bocksbeutel” originală trebuie să fie privită ca o indicare indirectă a provenienței geografice.

20 Este necesar să se amintească, în primul rând, că articolul 30 din tratat, interzice, în cadrul comerțului dintre statele membre, orice măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative. În temeiul acestei interdicții, este suficient ca măsurile în cauză să fie apte să împiedice, direct sau indirect, efectiv sau potențial, schimburile dintre statele membre, fără a fi necesar ca aceste măsuri să fie de natură să afecteze în mod semnificativ schimburile intracomunitare.

21 Este necesar să se observe, în al doilea rând, astfel cum s-a hotărât în repetate rânduri, că o reglementare națională referitoare la comercializarea unui produs, chiar dacă se aplică fără distincție produselor naționale și produselor importate, nu este scutită de interdicția enunțată la articolul 30 din tratat în cazul în care aceasta comportă efecte de protecție de care beneficiază o producție națională tipică și care defavorizează, în aceeași măsură, diverse categorii de produse din alte state membre.

22 În această privință, o reglementare de tipul celei enunțată la articolul 17 din regulamentul privind vinul, prin rezervarea utilizării unei sticle de o formă determinată anumitor producători de vin naționali, comportă efecte de protecție, în măsura în care aceasta favorizează acești producători în raport cu cei din alte state membre care, în mod tradițional, își îmbuteliază vinurile în sticle de formă identică sau foarte asemănătoare.

23 În fapt, producătorii din statul membru exportator, doresc să-și comercializeze vinul în statul membru în care s-a adoptat reglementarea care face obiectul acțiunii principale, li se impune obligația de a-și îmbutelii vinul, pentru o anumită piață, în sticle diferite de cele pe care le

utilizează în mod tradițional atât în țara lor de origine, cât și pe piața altor state membre. Comercializarea acestor vinuri poate fi mai dificilă sau mai oneroasă, în mod deosebit, datorită cheltuielilor suplimentare impuse de necesitatea de a îmbutelia într-un mod special aceste produse pentru a fi în conformitate cu exigențele de pe piața de destinație. În plus, aceiași producători pot fi privați de avantajul comercial constituit, pentru aceștia, de utilizarea, pe piața unde se pune în aplicare reglementarea în cauză, a ambalajului tradițional în statul sau regiunea de origine.

- 24 Astfel, o asemenea reglementare, cu toate că se aplică fără distincție produselor naționale și celor importate comportă, de fapt, efecte de protecție. În consecință, din acest motiv, aceasta nu se poate sustrage interdicției enunțată la articolul 30 din tratat.
- 25 În al treilea rând, este exact astfel cum s-a hotărât în repetate rânduri, că în absența unei reglementări comune exhaustive în materie de ambalare a produselor în cauză, obstacolele în calea liberei circulații intracomunitare care rezultă din diferențele dintre reglementările naționale trebuie acceptate în măsura în care o astfel de reglementare, aplicabilă fără distincție produselor naționale și celor importate, poate fi justificată ca fiind necesară pentru a îndeplini cerințele imperative care țin, în mod deosebit, de protecția consumatorilor și de loialitatea tranzacțiilor comerciale.
- 26 Nu se poate contesta, în principiu, justificarea măsurilor legislative sau de reglementare destinate să evite confuzia, din punctul de vedere al consumatorului, între vinurile de origine și de calitate diferite. Această preocupare este în mod deosebit respectabilă în materie de vinuri, în cazul cărora tradițiile și specificul joacă un rol important. De altfel, în această privință, preambulul Regulamentului nr. 355/79 declară, la al doilea considerent, că „scopul oricărei denumiri și prezentări trebuie să fie acela de a furniza informații atât de exacte și atât de precise cât este necesar pentru aprecierea produselor în cauză de către posibilul cumpărător și de către organismele publice însărcinate cu gestionarea și controlarea comerțului cu aceste produse; că, în consecință, este necesară stabilirea unor norme care pot atinge acest obiectiv”, iar la al treilea considerent că „este necesar să se asigure o informare optimă pentru persoanele interesate, ținând seama de uzanțele și tradițiile diferite atât din statele membre cât și din țările terțe, precum și de evoluția dreptului comunitar”.
- 27 Cu toate acestea, fiind vorba de a determina dacă o reglementare națională poate în mod valid, în vederea protejării unei indicări indirecte a originii geografice din preocuparea de a proteja consumatorul, să interzică comercializarea vinurilor

importate într-un anumit tip de sticlă, este necesar să se sublinieze că, într-un regim de piață comună, protejarea consumatorilor și loialitatea tranzacțiilor comerciale în materie de prezentare a vinurilor trebuie să fie asigurate în cadrul respectului reciproc al obiceiurilor practicate în mod loial și tradițional în diferitele state membre.

- 28 În privința acestui punct, dezbaterile desfășurate în fața Curții au arătat că sticlele de același tip cu sticla „Bocksbeutel”, sau care nu prezintă față de acestea decât niște diferențe imperceptibile pentru consumator, servesc în mod tradițional la comercializarea vinurilor originare din anumite regiuni ale Italiei. Exclusivitatea utilizării unui tip de sticlă, asigurată printr-o reglementare națională într-un stat membru, nu se poate opune importului de vinuri originare dintr-un alt stat membru, ambalat în sticle de formă identică ori similară în temeiul unei utilizări practicate loial și tradițional în acest stat membru.
- 29 În cazul în care guvernul german susține că prin comercializarea în același tip de sticlă a vinurilor de proveniențe diferite se pot induce în eroare consumatorii, este necesar să se menționeze că dispozițiile comunitare referitoare la etichetarea vinurilor și, în mod deosebit, la articolele 12 - 18 din Regulamentul nr. 355/79, referitoare la etichetarea vinurilor de calitate produse în anumite regiuni, constituie o reglementare elaborată în mod deosebit care permite evitarea posibilelor confuzii.
- 30 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 30 din tratat trebuie interpretat în sensul că aplicarea de către un stat membru, la importul de vinuri originare dintr-un alt stat membru, a unei reglementări naționale care rezervă utilizarea unei anumite forme de sticlă unor anumiți producători naționali, atunci când utilizarea acestei forme de sticlă sau a unei forme similare este conformă unei utilizări practicate loial și tradițional în statul de origine, constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative.

Cu privire la articolul 36 din tratat (a doua întrebare)

- 31 Prin această întrebare, legislația națională dorește în esență să afle dacă una dintre derogările, enunțate la articolul 36 din tratat, de la principiul fundamental al liberei circulații a mărfurilor, este de natură să justifice aplicarea unei reglementări care rezervă unei categorii de producători naționali de vin utilizarea unei anumite forme de sticlă.

- 32 În această privință, Guvernul Republicii Federale Germania a susținut, în primul rând, că articolul 17 din regulamentul privind vinul se justifică prin motive de ordine publică, în sensul articolului 36 din tratat, din moment ce dispozițiile pe care le cuprinde sunt însoțite de sancțiuni penale.
- 33 Este necesar să se remarce că nu este suficient ca o reglementare să fie însoțită de sancțiuni penale pentru a intra sub incidența noțiunii de ordine publică, în sensul articolului 36 din tratat.
- 34 Guvernul Republicii Federale Germania a susținut, în al doilea rând, că prezentarea vinului de Franconia și din zona Baden în „sticla Bocksbeutel de origine” constituie o indicație indirectă a provenienței geografice și, în consecință, un drept de proprietate industrială și comercială a producătorilor stabiliți în regiunea determinată, pe care reglementarea în litigiu îl poate proteja într-un mod valid.
- 35 În această privință și fără a fi necesar să se soluționeze întrebările de drept ridicate prin această alegație, este suficient să se sublinieze că în orice caz producătorii care utilizează în mod tradițional o anumită formă de sticlă nu se pot prevala, în mod valid, de un drept care intră sub incidența proprietății industriale și comerciale pentru a se opune importului de vinuri originare dintr-un stat membru, îmbuteliate în sticle identice sau similare în temeiul utilizărilor practicate în mod loial și tradițional în acest stat.
- 36 Guvernul Republicii Federale Germania a subliniat, în cele din urmă, că o asociație germană, denumită „Frankenwein-Frankenland e. V.”, al cărei obiect este, în special, să asigure protejarea dreptului de utilizare exclusivă a sticlei de tip „Bocksbeutel” pentru îmbutelierea vinului de Franconia, a înregistrat la 4 iunie 1978 o marcă distinctivă care conține reproducerea unei sticle „Bocksbeutel originale” cu o etichetă ilustrată. Acesta deduce de aici că această asociație este titulara unui drept de proprietate industrială și comercială și că valoarea mărcii înregistrate este afectată în cazul în care sticla de tip „Bocksbeutel originală” se poate utiliza pentru vinuri de altă proveniență.
- 37 Este necesar să se remarce, în această privință că depunerea de către o asociație de producători a unei mărci distinctive care conține reprezentarea unei sticle de o anumită formă cu o etichetă ilustrată și protejarea care derivă din aceasta nu poate avea nici un efect asupra problemei dacă o reglementare națională care rezervă utilizarea unei sticle de aceeași formă producătorilor de vin din anumite regiuni este justificată în ceea ce privește articolul 36 din tratat.

38 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a doua întrebare a instanței naționale că articolul 36 din tratat trebuie să fie interpretat în sensul că măsurile cu efect echivalent unor restricții cantitative la import care decurg dintr-o reglementare națională care rezervă utilizarea unei forme de sticlă de vin anumitor producători sau comercianți naționali nu se pot justifica:

— prin motive de ordine publică, indiferent dacă această reglementare este însoțită sau nu de sancțiuni penale;

— prin rațiuni referitoare la protejarea proprietății industriale și comerciale, din motivul că utilizarea unei astfel de sticle este tradițională pentru producătorii naționali, atunci când sticle identice sau asemănătoare se utilizează într-un alt stat membru, în temeiul unor utilizări practicate în mod loial și tradițional pentru comercializarea vinurilor care provin din acest stat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

39 Cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Federale Germane, Guvernul Republicii Italiene și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Landgericht München II, prin ordonanța din 28 ianuarie 1983, declară și hotărăște:

- 1) **Articolul 30 din tratat trebuie interpretat în sensul că aplicarea de către un stat membru, la importul de vinuri originare dintr-un alt stat membru, a unei reglementări naționale care rezervă utilizarea unei anumite forme de sticlă unor anumiți producători naționali, atunci când utilizarea acestei forme de sticlă sau a unei forme similare este conformă unei utilizări practicate loial și tradițional în statul de origine, constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative.**
- 2) **Articolul 36 din tratat trebuie interpretat în sensul că măsurile cu efect echivalent unor restricții cantitative la import care decurg dintr-o reglementare națională care rezervă**

utilizarea unei forme de sticlă de vin anumitor producători sau comercianți naționali nu se pot justifica:

- **prin motive de ordine publică, indiferent dacă această reglementare este însoțită sau nu de sancțiuni penale;**
- **prin rațiuni referitoare la protejarea proprietății industriale și comerciale, din motivul că utilizarea unei astfel de sticle este tradițională pentru producătorii naționali, atunci când sticle identice sau asemănătoare se utilizează într-un alt stat membru, în temeiul unor utilizări practicate în mod loial și tradițional pentru comercializarea vinurilor care provin din acest stat.**

Mertens de Wilmars Koopmans Galmot Pescatore

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Due Everling

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 13 martie 1984.

Pentru grefier

Președinte

J. A. Pompe

J. Mertens de Wilmars

Grefier adjunct